

STAJ ALGISININ İŞLETMEYLE İLGİLİ FAKTÖRLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: LOJİSTİK EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹²

Kafkas Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi
KAÜİBFD
Cilt, 11, Sayı 22, 2020
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Makale Gönderim Tarihi: 05.10.2019 Yayına Kabul Tarihi: 02.09.2020

Rukiye ÖZKAN
Öğr. Gör.
Mersin Üniversitesi
Denizcilik Meslek Yüksekokulu
Mersin, Türkiye
rukiyeozkan@mersin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-1246-0306

Sezen BOZYİĞİT
Doç. Dr.
Tarsus Üniversitesi
Uygulamalı Bilimler Fakültesi
Mersin, Türkiye
sbozyigit@tarsus.edu.tr
ORCID ID:0000-0002-0951-3588

ÖZ | Staj sırasında yaşanan olumlu veya olumsuz durumlar öğrencilerin hem sektöre yönelik bakış açılarını hem de stajdan duydukları memnuniyet düzeyini etkilemektedir. Bu durumların ortaya çıkmasına neden olan faktörlerden birisi işletmenin özellikleridir. Bu araştırmanın amacı öğrencilerin staja yönelik algılarının işletmelerin sahip olduğu özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın örneklemini Mersin, Hatay, Konya ve Gaziantep illerindeki üniversitelerin lojistik eğitimi veren ön lisans ve lisans bölümlerinde okuyan ve staj programlarını tamamlamış olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veriler anket tekniği kullanılarak toplanmış ve sonuç olarak 407 anket formu analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin stajdan duydukları memnuniyet ve sektöre bakış açıları işletmenin türü, yetkililer tarafından sorulara yeterli cevap verilme durumu ve işletmelerin sunduğu imkanlara göre anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Lojistik Sektörü, Lojistik Eğitimi, Staj Algısı.

JEL Kodu: R40, I25, I23

Alan: İşletme

Türü: Araştırma

DOI: 10.36543/kauibfd.2020.025

Atıfta bulunmak için: Özkan, R. & Bozyiğit, S. (2020). Staj algısının işletmeyle ilgili faktörler bağlamında incelenmesi: lojistik eğitimi üzerine bir araştırma. *KAÜİBFD*, 11(22), 562-596.

¹ Bu çalışma “Lojistik Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Algılarının İşletme İle İlgili Faktörler Bağlamında İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² İlgili çalışmanın etik kurallara uygunluğu beyan edilmiştir.

INVESTIGATION OF INTERNSHIP PERCEPTION IN THE CONTEXT OF FACTORS RELATED TO ORGANIZATION: A RESEARCH ON LOGISTICS TRAINING

Kafkas University
Economics and Administrative
Sciences Faculty
KAUJEASF
Vol. 11, Issue 22, 2020
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Article Submission Date: 05.10.2019 Accepted Date: 02.09.2020

Rukiye ÖZKAN
Lecturer
Mersin University
Maritime Higher Vocational School
Mersin, Turkey
rukiyeozkan@mersin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-1246-0306

Sezen BOZYİĞİT
Assoc. Prof. Dr.
Tarsus University
Faculty of Applied Sciences
Mersin, Turkey
sbozyigit@tarsus.edu.tr
ORCID ID:0000-0002-0951-3588

ABSTRACT

The positive/negative situations experienced during the internship affect the students' perspective towards the sector and the level of satisfaction they feel from the internship. One of these factors is the characteristics of the company. The aim of this research is to find out whether the students' perceptions of internship differ according to the characteristics of the company. The sample of research consists of the students who have studied in the logistics departments of the universities in Mersin, Hatay, Konya, Gaziantep and completed internship programs. In this research, data were collected by using questionnaire technique and 407 survey forms were analyzed. As a result of the research, it was detected that the students' satisfaction with the internship and their perspective on the sector showed a significant difference according to the type of company, adequate and related response to the questions by the students and the opportunities offered by the company.

Keywords: Logistics Sector, Logistics Training, Internship Perception.

Jel codes: R40, I25, I23

Scope: Business Administration

Type: Research

Cite this Paper: Özkan, R. & Bozyiğit, S. Investigation of itemship perception in the context of factors related to organization: a research on logistics training. *KAUJEASF*, 11(22), 562-596.

1. GİRİŞ

Lojistik faaliyetlerin kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Taşıma, depolama ve dağıtım gibi lojistik faaliyetler gelişip değişime uğrayarak önemini gittikçe arttırmıştır. Lojistik kavramsal çerçeve bakımından askeri bir terimdir. Lojistiğin daha sonra faaliyet ve kapsam olarak çok genişlemesi, lojistiğe farklı açılardan bakılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Lojistik mal ve hizmetlerin üretim noktasından tüketildiği son noktaya kadarki faaliyetleri kapsamaktadır. Kapsamını genişleterek karmaşık hale gelen lojistik, ülkelerin iç ve dış ticaretini sağlamada büyük avantajlar yarattığı için iş dünyasının ilgisini de üzerine çekmiştir.

Hizmet sektörü olarak emek yoğun bir özellikte olan lojistik sektörü, yaşanan gelişmelere uyum sağlayabilmek için nitelikli işgücüne ihtiyaç duymaktadır. Sektörün nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyması lojistik eğitimi konusunda üniversiteleri harekete geçirmiştir. Üniversitelerin bünyesinde ön lisans, lisans ve lisansüstü programlar açılarak lojistik sektörüne uzmanlaşmış işgücü yetiştirilmesi için eğitimler vermeye başlanmıştır. Lojistik sektörü devamlı gelişen ve değişen yapısıyla birçok disiplinin ilgi alanına girdiği için çalışanların sektöre dair çeşitli donanımlara sahip olması beklenmektedir. Bu beklentiler doğrultusunda yükseköğrenim kurumları teorik bilgileri öğrencilere aktarırken mesleki becerileri geliştirmek amacıyla da iş başında eğitim uygulamasını gerekli görmektedir.

İş başında eğitim olarak bilinen staj, mesleki eğitimin son basamağı olarak düşünülmekte ve öğrencilere edindikleri teorik bilgilerin iş dünyasıyla nasıl bağdaştığını öğrenmelerinde yardımcı olmaktadır. Staj, işletmedeki deneyimli personellerin gözetimi altında olan öğrencilerin çalışma ortamında bulunarak iş akışı sırasında çıkan sorunlara çözüm bulabilmelerine ve yaratıcı düşünceler geliştirebilmelerine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla staj, öğrencilere mesleki bilgi, beceri ve tecrübe kazandırmaktadır.

Türkiye’de lojistik eğitimi hakkında yapılan çalışmalar (Tunç, Kırbaş ve Kaya, 2017; Özdemir ve Gökmen, 2016; Akandere, 2016; Bozyiğit, 2016; Bali, Enisoğlu ve Sezer, 2016; Çaçamer, 2015; Hoccoğlu, Güner ve Coşkun, 2015; Çetinkaya, 2014; Emanet ve Kaynak, 2014; Çalışkan ve Öztürkoğlu, 2014; Akkoca, 2012; Küçüksolak, 2006) olmasına rağmen lojistik eğitimi alan öğrencilerin staj algılarına yönelik sınırlı sayıda çalışmanın (Dolmacı ve Duran, 2017) olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda da işletmelerden kaynaklı durumlar irdelenmediği için bu araştırmanın amacı öğrencilerin staja yönelik algılarının işletmelerin sahip olduğu özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmaktır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümü konu hakkında bilgilerin verildiği giriş bölümüdür. İkinci bölümde, araştırmaya temel oluşturan lojistik kavramından, eğitimden ve staj kavramından bahsedilmiştir. Üçüncü bölüm olan yöntem kısmında araştırmanın amacı ve önemi, veri toplama yöntemi, evreni ve örnekleme, veri analizi ve geçerlik-güvenirlilik bilgilerine, dördüncü bölümde bulgulara, son bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

2. ALANYAZIN TARAMASI

2.1. Lojistiğin Tanımı ve Önemi

Lojistik kavramının kullanımı ilk olarak askeri alanda ortaya çıkmıştır. Daha sonra kavram uygulama, kapsam ve konu sınırlarını genişletmiş ve işletmelere yeni hizmet imkânı tanımaya başlayarak ekonomi alanında yerini almıştır. Lojistiğin tanımı, Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu Güncel Türkçe Sözlük'te “geri hizmet”, “geri hizmetle ilgili” ve “kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması” şeklindedir (www.tdk.gov.tr, 2017). Türk Dil Kurumu lojistik kavramının ürün sağlama fonksiyonlarını vurgulayarak destek faaliyet olma tarafını ortaya çıkarmaktadır.

Lojistik kavramının öne çıkan bir başka tanımı ise “Yedi doğru (7 D)” şeklinde ifade edilmektedir. Bu kapsamda lojistik doğru ürünün, doğru miktarda, doğru durumda, doğru şartlarda, doğru zamanda, doğru yerde, doğru maliyetle, doğru tüketiciye ulaşması anlamında kullanılmaktadır. Bu tanımda lojistiğin temel etkinlikleri ifade edilmiş, yer ve zaman boyutu vurgulanmıştır (Orhan, 2003, s.8). Lojistik ürün akışının minimum maliyetle en uygun biçimde dağıtımını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle lojistik kavramının tanımında “doğru” kelimesi temel ilke olarak kabul edilmektedir.

Dünya ticaretindeki değişim, küreselleşme ve yeni oluşumların etkisi birçok alanda olduğu gibi lojistik sektörü üzerinde de görülmektedir. Eski dönemlerde dağıtım ve ulaştırma faaliyetleri şeklinde gerçekleştirilen lojistik, son yıllarda daha karmaşık hale gelmiştir. Lojistik sektöründe yaşanan bu evrim, lojistik kavramına farklı açılardan bakılması gereğini ortaya koymuştur. Günümüz iş dünyasında başarıya ulaşabilmek için rekabet avantajı sağlayarak hareket etmek gerekmektedir. Küresel rekabetin giderek arttığı bu ortamda işletmelerin mal ve/veya hizmetlerini hedef pazarlara rakiplerinden daha hızlı ve daha az maliyetle ulaştırma isteği lojistik faaliyetlerini önemli hale getirmiştir. Lojistik genel olarak ürünün kaynağından tüketildiği son noktaya ulaşana kadar yaşanan süreç içerisindeki tüm faaliyetleri kapsadığı için ülkeler iç ve dış

ticaretini lojistik sayesinde gerçekleştirmektedir. Bu bakımdan büyük avantaj sağlamak isteyen tüm işletmelerin lojistik yönetimine olan ilgisi artmıştır. Lojistik, işletmeler için ekonomik yapı içerisinde yarattığı değer ve katkılar ile her açıdan büyük önem taşımaktadır.

Küreselleşme sonucu hızla artan rekabet, piyasaya ürün sunmaya çalışan işletmelerin buldukları ortama ve koşullara etki etmektedir. İşletmelerin hedeflerini gerçekleştirmesinde etkili olan rekabet; fiyat, kalite, hizmet, destek gibi birçok faktöre dayanmaktadır. Rekabetin giderek artan baskısıyla işletmelerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için bu faktörlerde üstünlük sağlamaları gerekmektedir. Günümüzde rekabet anlayışı değişerek daha yoğun ve çeşitli hale gelmiştir. İşletmeler benzer teknolojileri kullanarak belirli bir kalite seviyesinde üretimlerini gerçekleştirmektedir. Ayrıca işletmeler ürettikleri mal ve hizmetlerin kalitesinden taviz vermeden toplam maliyetlerini en aza indirmeye çalışmaktadır. Böyle bir ekonomik yapıda varlıklarını sürdürmeye çalışan örgütler maliyetlerini azaltmak için yeni seçenekler bulmak ve müşteri memnuniyetini artırmak zorundadır (Çekerol & Kurnaz, 2011, s.51).

Küresel rekabet ortamı; işletmeleri ürettikleri ürünleri kaliteli ve ekonomik üretmeye, daha etkin hizmet kalitesi sunmaya ve müşterinin istediği yer, mekan ve zamanda ürünlerini teslim etmeye zorlamaktadır. Bu bağlamda lojistik faaliyetleri; işletmelerin rekabet gücünü doğrudan etkileyen bir hale gelmiştir (Tekin, Zerenler & Bilge, 2005, s. 116). Lojistiğin tanımı içerisinde özellikle “akış” vurgusu yapılmaktadır. Lojistik, işletmelerin yol almasını sağlayan “hareket” unsurunu içerdiği için, mal ve hizmetlerin ulaştırılmasında hayati öneme sahip bir kavramdır (Erturgut, 2016, s.3). Lojistik olmaksızın, mal ve hizmetlerin hareketi, teslimatı gibi faaliyetler gerçekleştirilemez. Bu nedenle lojistik kaynaklar işletmelerin devamlılığını sürdürebilmek ve temel faaliyetlerini sağlayabilmek için hazır bulunması gereken unsurlardır (Tanyaş, 2014, s.16). Lojistik faaliyetler, üretim ile tüketim noktaları arasında oluşan mesafe ve zaman farkından dolayı köprü görevini üstlenmektedir. İşletme, ürünü minimum maliyetle istenilen yer ve zamanda müşteriye sunmayı amaçlamaktadır. Bu bakımdan lojistik faaliyetler ürüne yer ve zaman faydası sağlamaktadır. Yer faydası, taşıma yoluyla ürünlerin istenilen yere hareketini gerçekleştirerek oluşmaktadır. Zaman faydası ise bir ürünün istenilen zamanda, miktarda ve talep edilen yerlere teslim edilmesiyle meydana gelmektedir (Özdemir, 2012, s.18-19).

İşletmeler yerel veya uluslararası pazarlarda başarılı olmak için müşteri memnuniyetini esas alarak ürünlerini uygun zamanda, istenilen yere ulaştırmak adına etkin bir lojistik yönetimi gerçekleştirmek zorundadır. Bunu gerçekleştirirken işletmelerin maliyet kalemlerinden biri olan stoklarını en uygun

seviyede tutmaları gerekmektedir. Dolayısıyla mamul üretimi için mamulün uygun tedarikçiden sipariş edilmesi, doğru seviyede ve sürede elde bulundurulması ve en uygun yöntemle müşterilere akışının sağlanması lojistiğin önemini daha iyi ortaya çıkartmaktadır (Küçük, 2016, s.67).

Lojistik, işletme birimleri arasında meydana gelen anlaşmazlıkları ortadan kaldıran ve birimler arası koordinasyonu sağlayan bir güçtür. İşletmelerin en önemli iki bölümü olan üretim ve pazarlama departmanları arasında çatışmalar olabilmektedir. Örneğin, pazarlama bölümü ürünlerin satışını gerçekleştirmek için indirim ve promosyon gibi seçeneklere yönelirken, üretim bölümü malın kalitesini arttırmak için üretim maliyetlerini yükseltebilmektedir. Meydana gelen bölümler arası uyuşmazlıkları lojistik faaliyetler bir bütün olarak ele almakta ve bölümler arası koordinasyonu sağlamaktadır (Sezen, Yılmaz & Gezgin, 2002, s.133). Lojistik maliyeti, işletmelerin toplam maliyetlerinin içerisinde dikkate değer bir pay içermektedir. Her sektörde değişiklik gösterse de ortalama olarak bir ürünün satış fiyatının %4 ile %20'sini lojistik maliyetler oluşturmaktadır (Özdemir, 2012, s.18). Dolayısıyla lojistik maliyetler işletmenin devamlılığı ve karlılığı için büyük önem taşımaktadır.

2.2. Lojistik Eğitimi

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne seviyede olursa olsun her sektörde olduğu gibi lojistik sektörde de nitelikli insan gücüne ihtiyaç vardır. Rekabet gücü açısından da önemli bir unsur olan nitelikli işgücü gereksinimi, eğitim kavramını ön plana çıkartmaktadır. Eğitim ile birlikte mesleki bilgileri ve tecrübeyi elde eden insanlar eğitilmiş personeller olarak lojistik sektörde istihdam edilmektedir. Kaliteli işgücünün işletmelerde yer alması da hem ülkelerin kalkınmasına hem de lojistik sektörüne katkı sağlamaktadır.

Günümüzde küresel rekabetin yoğun yaşandığı iş dünyasında tüm sektörlerdeki işletmeler rekabeti fırsata dönüştürebilecek adımlar atmak zorundadır. İşletmeler açısından altyapı ya da teknoloji kolayca taklit edilebilen özelliklerdir. Ama teknolojiyi ve donanımı etkili ve verimli kullanabilen insan kaynağı kolay taklit edilememektedir. Bu yönden bakıldığında işletmeler kalifiye insan gücü yetiştirmek için eğitim faaliyetlerine önem vererek sürdürülebilir rekabetçi avantajı elde etmektedir (Küçüksolak, 2006, s.31). İşletmelerin ihtiyacı olan nitelikli insan kaynağı rekabet gücü üzerinde de etkiye sahip olduğu için işgücüne hizmet içi eğitimler sağlamaktan öte üniversite bazında eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Çünkü sektörün ilerlemesi ve gelişmesi bakımından eğitilmiş çalışanlara daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Bozyiğit, 2016, s.134).

1980'li yıllarda lojistik faaliyetlerin bütünleşmesiyle birlikte eğitim kurumları işletmelerin ihtiyacı olan nitelikli işgücünü karşılayabilmek için

konuya teorik ve uygulama bakımından yaklaşmışlardır (Emanet & Kaynak, 2014, s.162). Bu yıllarda lojistik kendi başına gelişen bir disiplin olarak gözlemlenmiştir (Naim vd., 2000, s.65). Daha sonra lojistik sadece taşıma faaliyeti yapan bir görüş olmaktan çıkarak çeşitli disiplinleri bünyesinde birleştirmiştir. Dolayısıyla bu süreçte lojistik disiplini büyük oranda değişim göstermiş ve çoklu bir disiplin haline almıştır (Porasmaa & Kotonen, 2013, s.1).

Lojistik yönetimi devamlı gelişen ve değişen yapısıyla çoklu disiplin anlayışına sahip olduğu için çalışanlarının sektöre dair belirli donanımlarının olması beklenmektedir (Akkoca, 2012, s.80). Çünkü işletmelerin rekabet gücünde kritik bir nokta olan lojistik faaliyetlerin verimliliği ve sektördeki işgücünün niteliği doğru orantılıdır. Çalışanların sektöre yönelik doğru ve gerekli bilgileri bilmesi ve mevcut becerilerini ilerletmeleri ya da farkına varmadıkları becerilerini ortaya çıkarmaları son derece önemlidir. Özellikle doğru bilgiyi ve beceriyi elde etmiş çalışanların bunları tutuma dönüştürmeleri istenmektedir. Lojistik işletmelerinin işgücünde olmasını beklediği donanımlar bilgi, beceri ve tutum şeklinde ifade edilmektedir (Myers, Griffith, Daugherty & Lusch, 2004, s. 213; Çaçamer, 2015, s.3). Bu bakımdan lojistik eğitimi öğrencilere mesleki bilgiler çerçevesinde lojistik yönetimi için gerekli yetenekleri kazandırmalı ve bunları alışkanlığa çevirerek tutum şeklini aldırmalıdır.

Lojistik sektöründeki gelişmeler doğrultusunda lojistik eğitimi gittikçe önem kazanmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de lojistik eğitimi ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde üniversitelerin meslek yüksekokullarında, dört yıllık yüksekokullarda, fakültelerde ve enstitülerde verilmektedir (Emanet & Kaynak, 2014, s.162). Meslek yüksekokulları çoğunlukla sektörde çalışacak lojistik uzmanları yetiştirirken, dört yıllık yüksekokullar ve fakülteler ise planlayıcı, yönetici veya uygulayıcıları yetiştirmektedir (Çalışkan & Öztürkoğlu, 2014, s.148). Lojistik eğitimi, iş dünyası, öğrenciler ve akademisyenler tarafından bazı konularda eleştirilmektedir (Van Hoek, 2001, s.507). Eleştirilerden ilki eğitimcilerin uygulamadaki yeniliklere aşına olmamasından dolayı güncel odaklı uygulamaların yetersizliğidir. İkinci eleştiri öğrencilerin pratik ve mesleki beceri geliştirme eksikliğidir. Yani ders kitaplarında bulunan bilgi ile sektörde var olan durumlar farklı olduğu için eğitim kurumları pratikte öğrencilerin zorlanmaması için mesleki becerilerini geliştirmesini desteklemelidir (Van Hoek, 2001, s.507).

2.3. Staj Kavramı ve Önemi

Mesleki eğitim deneyimini geliştirmek için okulların ve işletmelerin ortaklaşa hareket etmesi yıllar öncesine dayanmaktadır. Staj en temel anlamıyla, herhangi bir mesleği yapacak olan öğrencilerin geçirdiği kısa süreli uygulamalı öğrenme dönemi olarak tanımlanmıştır (Zopiatis, 2007, s.65). Başka bir tanımda

staj, öğrenci, işveren ve eğitimciler arasında işbirliğini gerekli kılan iş odaklı eğitim deneyimi şeklinde ifade edilmektedir (Olçay, Çıkmaz, Özekici & İnce, 2017, s.66).

Staj programı, işletmeler ile potansiyel işçilerin iletişimde ilk buluşma noktası olduğu için oldukça önemlidir. Ayrıca staj programları, öğrencilerin kişisel kariyerlerini tasarlamaya başladıkları ilk adımdır. Kişisel kariyer tasarlama, bireyin kendi iş hayatıyla alakalı olarak yaptığı planları kapsamaktadır. Birey iş hayatına dair karar vermeden evvel kendini irdelemekte işin, ihtiyaç ve isteklerini karşılayıp karşılayamayacağını sorgulamaktadır. Birey, kendini kontrol ettiği ve iş alanının özelliklerini anladığı bu ortama, eğitim gördüğü okulun sağladığı ve işletmelerin destek verdiği staj programları sayesinde öğrencilik hayatı bitmeden katılmış olmaktadır. Bu açıdan staj, iş üstünde öğrenmenin bir şeklidir (Çaylan, Akpınarlı & Deveci, 2016, s.243).

Öğrencilerin eğitimini aldıkları dallara ait yenilikler ile teknolojik ve endüstriyel gelişmelere hakim olarak bilimsel çağdaş yöntemleri kullanabilen nitelikli bir işgücü olmaları verimli bir staj uygulamasıyla daha mümkün hale gelmektedir. Uygulamalı eğitimin en etkili aracı olan staj, öğrencilerin birinci ağızdan bilgi almalarını ve daha eğitim aşamasındayken kariyer imkanlarını tespit etmelerini sağlamaktadır. Ayrıca staj, öğrencileri iş dünyasına bire bir dahil ederek öğrencilerin tecrübe elde etmesine, özgeçmişinde bu tecrübeyi belirtmesine, kuram ve uygulama arasındaki boşluğu gidermesine yardımcı olmaktadır. Stajın başarılı olmasını; stajın iyi planlanması, staj yapılan meslek üyesinin yol göstermesi, meslek üyesi ile meslek odası arasındaki iletişim, staj boyunca sürekli eğitim gibi konular etkilemektedir (Dolmacı & Duran, 2017, s.255-256).

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de meslek yüksekokulları ve uygulamalı bilimler yüksekokullarından mezun olmanın şartlarından biri staj programını tamamlamaktır. Örgünde okuyan MYO öğrencileri staj çalışmalarını en az otuz iş günü olmak üzere II. veya IV. dönemde yaz tatilinde yerine getirmektedir. Stajın sonucunda öğrenciden sektörü tanınması, iş hayatına dair geniş bir tecrübe ve mesleki bilgi elde etmesi beklenmektedir (Karacan & Karacan, 2004, s.169). Günümüzde staj iş yeri eğitimi adıyla iki yıllık okullarda 3+1, dört yıllıklarda ise 7+1 şeklinde de yapılmaktadır. Öğrenciler iş yeri eğitiminde bir yarıyıl boyunca bir kuruluştaki eğitim almaktadırlar. Bu eğitim sisteminde amaç üniversite sektör işbirliğini geliştirmek, mezunların istihdam olanağını arttırmak ve öğrenilen teorik bilgilerin uygulamada kullanılmasını sağlamaktır. İş yeri eğitimi üniversite, işveren ve öğrenci ortaklığına dayanan, öğrencilerin uygulama becerilerinin gelişmesini sağlayan gerçekçi bir

uygulamadır. Öğrencinin sigortası üniversite tarafından yapıldığı için de iş yeri eğitimi işverene maddi anlamda bir külfet getirmemektedir.

İş hayatının ihtiyacı olan nitelikli insan kaynağının sadece okul koşullarında sağlanması zordur. Bu bakımdan staj programları, öğrencilerin teorik alt yapılarının somutlaştırılması yönüyle büyük önem taşımaktadır (Olca vd., 2017, s.67). Öğrencilerin eğitim aşamasında işletmelerde yapmış oldukları staj uygulamaları, mesleki eğitimin problemlerinden biri olan geçmiş bilgilerin güncellemesine olanak tanımaktadır. Öğrencilerin okudukları bölümleri sevmelerinde ve benimsemelerinde stajların çok önemli bir işlevi bulunmaktadır (Arpat, Kalfa, Akşit & Çamurdan, 2017, s.78).

Öğrenciler açısından stajın ders dönemindeki en belirgin faydası, müfredatlarda geçen konuların ve örneklerin öğrencinin aklında çok daha hızlı somutlaşması ve öğrenciye yorumlama beceri sağlayabilmesidir. Stajın öğretim kurumları yönünden faydası da sanayi, özel sektör ve devlet kurumlarıyla daha sıkı bir ilişki yaratarak stajlar vasıtasıyla üniversitelerin araştırma ve diğer etkinlikleri için finansman bulmalarını kolaylaştırmasıdır. İşletmelerin stajdan gördüğü faydalar ise staj programları sayesinde yeni fikirleri olan genç, hevesli ve yenilikçi işgücüne ulaşmak, tanışılan öğrencilerle kalıcı istihdamın kaynağını oluşturmak ve mevcut işgücüne takviye sağlamaktadır (Çaylan vd., 2016, s.245-246). Bu süreçte işletmelere düşen en büyük görev staj süresince stajyerlere işin zorluklarını ve inceliklerini öğretmeye ek olarak staj süresi sonunda stajyerlere başarılı oldukları alanlar yanında yanlışlarını ve eksiklerini de söylemektir (Emir, Pelit & Arslan, 2010, s.145).

Öğrencilerin bütün bu kazanımları edinmeleri için öncelikle staj hakkında bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Stajın bir zorunluluk değil, kendilerine yönelik çok fazla yararı olan bir program olduğunu bilmeleri bu noktada önem taşımaktadır. Aksi halde staj programı bir şartı yerine getirmekten öteye geçmeyecektir (Demir, 2015, s.77).

2.4. Lojistik Eğitimdeki Stajla İlgili Yapılan Çalışmalar

Doğru ürünü, doğru zamanda, doğru yere optimum fiyat düzeyinde ulaştırmak ve iş dünyasında rekabet sağlamak için lojistik sektörünün ve lojistik eğitiminin gelişmesi gerekmektedir. Lojistik sektörü geliştikçe daha karmaşık bir hal almakta, bu nedenle de sektörde uzman işgücüne ihtiyaç artmaktadır (Tunç, Kırbuş & Kaya, 2017, s.349). Sektörde uzman elemanların varlığını çoğaltabilmek için lojistik eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan Türkiye’de 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı’nda lojistik eğitimi konusuna yer verilmiştir. Kalkınma Planı’nda lojistikle ilgili akademik uzmanlık alanının yetersiz olmasının önemli sıkıntılar yarattığı belirtilmektedir.

Ayrıca lojistikle ilgili okulların sektörle iç içe planlamalar yapması, üniversite seviyesinde yeni açılacak bölümlerin ya da mevcut bölümlerin belirli dönemlerde bir danışma kurullarından yardım alarak süreçlerini değerlendirilmesi gerektiği açıklanmaktadır. Bu sayede sektörün lojistik eğitiminden beklentileri bilinerek ders içerikleri ve birçok konu işin içine dahil edilebilmektedir. Sadece üniversitelerin verdiği teorik lojistik eğitimiyle sektörün istediği işgücünün sağlanamayacağı ön görülmektedir. Dolayısıyla Kalkınma Planı'nda bu eksikliği gidermenin yolu olarak öğrencilerin en az bir dönem sektörde bulunması önerilmektedir. Böylece staj yoluyla öğrenciler teorik bilgilerini pratikte eyleme dönüştürebilmekte ve sektörde yeni uygulamalarla tanışabilmektedir. Lojistik eğitiminde stajın önemini belirten çalışmalardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Küçüksolak (2006), çalışmasında öğrencilere staj olanaklarının sağlanmasının endüstriye fakülte eğitimi hakkında bilgi verdiğini, ayrıca öğrencilerden gelecek olan geri bildirim ile de endüstri ihtiyaçlarına cevap verebilecek programların geliştirebileceğini belirtmiştir. Akdemir (2011), araştırmasında sektördeki işletmelerin lojistik eğitimi alan öğrencileri stajyer olarak kabul etmelerinin staj sonrası istihdam imkanını arttırdığını ve bu stajların daha verimli olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca çalışmada üniversite ve sektördeki işletmelerin işbirliği yaparak işletmelerin stajyer kabul etmeleri konusunda daha fazla teşvik edilmesi gerektiğini de dile getirmiştir. Pei, Daud ve Jonathan (2012), lojistikte yetenek geliştirme konusunda stajın kilit rol oynadığını savunan çalışmalarında, staj programının yararlı olması için yükseköğrenim kurumları ile lojistik işletmelerinin iş birliği içerisinde çalışması gerektiğinin altı çizmişlerdir. İşbirliği sayesinde lojistik eğitiminin müfredatının geliştirileceği dolayısıyla da lojistik işletmelerinin potansiyel işgücünden beklentilerinin karşılanacağı vurgulanmıştır.

Lojistik eğitiminde staj ne kadar gerekli olsa da asıl önemli olan stajın nasıl yapılması gerektiğidir. Bu bağlamda da yurtiçi ve yurtdışında yapılan bazı çalışmalar bu konuyu irdeleyerek stajla ilgili problemleri ve staj sonrası oluşan olumlu ve olumsuz görüşleri açığa çıkartmışlardır. Bu çalışmalardan bazıları da şöyledir: Knemeyer ve Murphy (2002), staj yapan öğrencilerden ve lojistik işletmelerinden gelen görüşleri inceledikleri araştırmalarında, öğrencilerin staj konularına daha önem verdiklerini, stajın iş becerilerini geliştirmede yardımcı olduğunu, stajın öğrencilerin kariyeri hakkında bilgi edinmek için daha fazla fırsat sağladığını tespit etmişlerdir. Lojistik işletmeleri ise öğrencilerin teorik bilgilerini çalışma ortamında uygulamadığını savunmuştur. Araştırmada, bunun çözümü olarak lojistik eğitim müfredatının sektörün istediğine göre tasarlanması gerektiği dile getirilmiştir. Nuhoğlu (2013), lojistik eğitim-öğretim alanında var olan sorunları sıraladığı çalışmasında, sektörün ihtiyaç duyduğu personelin

yetişmemesi, sektörel öğretimde standartın olmayışı, sektörde uzmanlaşma yetersizliği ve staj olanaklarının sınırlı ve yetersiz olması gibi sorunlardan bahsetmektedir. Hocaoğlu, Güner ve Coşkun (2015), Türkiye’de lojistik eğitimi veren üniversitelerin lojistik sektörünün beklentilerini karşılayıp karşılamadığını belirlemeyi amaçladıkları araştırmalarının sonucunda ise lojistik eğitimi veren üniversiteler ile lojistik sektörü arasında işbirliğinin çok sınırlı olduğu kanısına varmışlardır. Araştırmada, lojistik mezunlarının teorik bilgilere sahip olmalarına rağmen uygulama yönlerinin zayıf olmasından dolayı sektörün üniversitelerin verdiği lojistik eğitiminden memnun olmadığı belirtilmiştir.

İnce, Bozyiğit ve Çelenk (2016), lojistik sektöründeki yetkililerin görüşlerine yer verdikleri çalışmalarında, lojistik mezunlarının en büyük eksikliğini tecrübesizlik olduğunu, öğrencilerin öğrenme konusunda isteksiz olmasından dolayı stajda öğretilenlerin de yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Dolmacı ve Duran (2017), araştırmalarında ön lisans düzeyindeki öğrencilerin zorunlu staj uygulamasına ilişkin görüşlerine başvurmuşlardır. Araştırmada, öğrencilerin staja yönelik olumlu görüşleri, staj uygulamasının gerekli olduğu ve stajın kariyer hedeflerine olumlu etkisinin bulunduğu şeklinde belirlenirken, öğrencilerden staj esnasında işletmelerde yeterli bilgi ve beceriye ulaşamaması, ulaşım ve yemek gibi maddi imkanların sağlanmaması gibi olumsuz görüşler de elde edilmiştir. Kadlubek, Krzywda ve Krzywda (2017) çalışmalarında, öğrencilerin üçte birinin işletmelerdeki yetkililer sayesinde pratik becerilerini geliştirdiklerini ve faydalı deneyimler kazandıklarını, geriye kalan öğrencilerin stajın kalitesiyle ilgili olarak staj programlarını tatmin edici bulmadıklarını, bu nedenle de staj programlarında belirlenen hedeflere ulaşamadıklarını, öğrenciler tarafından stajın yanlış anlaşıldığını ve sadece staj programını tamamlamak için staj yapıldığını ortaya koymuşlardır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Etik İzinleri

Çalışma, verileri 15 Mayıs - 1 Ekim 2018 tarihleri arasında yani 2020 yılı öncesinde toplanan bir tez çalışmasından üretilmiştir. Verileri 2020 yılı öncesinde toplanan çalışmalar için etik izin belgesine gerek duyulmadığı için çalışmada etik izinle ilgili bilgilere ve formlara yer verilmemiştir.

3.2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Emek yoğun bir özelliğe sahip olan lojistik sektörünün, ülkelerin refahına daha fazla fayda sağlayabilmesi için bünyesindeki insan kaynağının nitelikli olması gerekmektedir. Nitelikli insan kaynağını elde etmenin en temel yolu da eğitimden geçmektedir. Lojistik eğitimiyle bireylere sağlanan mesleki bilgi ve

beceriler doğrultusunda işletmeler daha kaliteli hizmet sunmaktadır. Birçok üniversite lojistik eğitimi verirken öğrencilerin teorik bilgilerini pratiğe dökmesi ve mezun olduktan sonra kariyer planlamasında yardımcı olması için staj programını şart koşturmaktadır. Öğrenciler staj programı sayesinde mesleki tecrübeler edinmekte ve bu tecrübelerin ışığında da iş hayatlarına yön vermektedirler. Staj yapılan işletmeler öğrencilerin ileride yapacakları meslekleri hakkında fikir sahibi olmalarına yardımcı olmaktadır. Bu bakımdan öğrencilerin staj süresi boyunca işletmelerde karşılaştıkları olumlu veya olumsuz durumlar onların sektöre yönelik algılarını etkilemektedir.

Alanyazın incelendiğinde lojistik eğitimi hakkında Türkiye’ de ve diğer ülkelerde birçok çalışmanın (Tunç, Kırbas ve Kaya, 2017; Özdemir ve Gökmen, 2016; Akandere, 2016; Bozyiğit, 2016; Bali, Enisoğlu ve Sezer, 2016; Çaçamer, 2015; Hocoğlu, Güner ve Coşkun, 2015; Çetinkaya, 2014; Emanet ve Kaynak, 2014; Çalışkan ve Öztürkoğlu, 2014; Akkoca, 2012; Mangan, Gregory ve Lalwani, 2010; Wu, 2007; Küçüksoğuk, 2006; Hoek, 2001) olduğu görülmüştür. Aynı şekilde staj kavramı üzerine de çeşitli araştırmalar (Çaylan, Akpınarlı ve Deveci, 2016; Demir, 2015; Mankan, 2015; Türkseven, 2012; Akomaning, Voogt ve Pieters, 2011; Alpert, Heaney ve Kuhn, 2009; Taşkın, 2006; Çetin, 2005; Aydoğan, 2002) yapılmıştır. Ancak lojistik eğitiminde stajı inceleyen sınırlı sayıda çalışmanın (Dolmacı ve Duran, 2017; Kadlubek, Krzywda ve Krzywda, 2017; Kynemer ve Murphy, 2002) olduğu dikkat çekmiştir. Bu çalışmalarda da işletme kaynaklı problemlere detaylı olarak değinilmediği göze çarpmıştır. Dolayısıyla bu araştırmanın temel amacı, lojistik eğitimi alan ve stajlarını yapmış olan öğrencilerin staja yönelik algılarının işletmelerin sahip olduğu özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır.

Araştırmanın öğrencilerin sektöre bakış açısını ve memnuniyet düzeylerini etkileyen işletme kaynaklı faktörlerin neler olduğunu ortaya koyması bakımından hem staj imkânı sunan işletmelere hem de staj yerinin belirlenmesinde yetkili olan kişilere ve staj yerini kendi belirleyecek olan öğrencilere bilgi sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca lojistik eğitimi alan öğrencilerin staja yönelik algılarının incelenerek daha önceden çok çalışılmamış bir konu hakkında tespitlerde bulunulduğu için araştırmanın alanyazına da katkı sağlayacağı umulmaktadır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Alanyazın kısmında aktarılan bilgiler ışığında araştırmayla ilgili hipotezler oluşturulmuştur. Staj algısı iki alt faktörden oluştuğu için her bir hipotez a ve b’ye ayrılarak incelenmiştir. Örneğin H1a stajdan duyulan memnuniyeti, H1b de staj sonrası sektöre bakışı test etmek için oluşturulmuştur.

Çok fazla hipotez yazmamak adına sadece ana hipotezler aşağıda sunulmuştur. Ancak analizler Ha ve Hb olarak değerlendirilmiştir.

H1: Staj algısı staj süresince farklı departmanda çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H2: Staj algısı staj sırasında çalışılan departman sayısına göre farklılık göstermektedir.

H3: Staj algısı işletmede çalışan kişi sayısına göre farklılık göstermektedir.

H4: Staj algısı staj yapılan işletmenin sahiplik yapısına göre farklılık göstermektedir.

H5: Staj algısı staj yapılan işletmenin türüne göre farklılık göstermektedir.

H6: Staj algısı oryantasyon eğitimi verilme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H7: Staj algısı sorulara yetkililer tarafından yeterli cevap verilme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H8: Staj algısı staj yapılan işletmenin sunduğu imkanlara göre farklılık göstermektedir.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2017-2018 ve 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Mersin, Gaziantep, Hatay ve Konya’da bünyesinde ön lisans veya lisans düzeyinde lojistik eğitimi veren devlet ve/veya vakıf üniversitelerinde okuyan, stajını tamamlamış öğrenciler oluşturmaktadır. Türkiye konumu itibarıyla lojistik açısından çok fazla üstünlüklere sahip illeri olan bir ülkedir. Yapılan incelemeler sonucunda, uluslararası lojistik merkezi olma potansiyeli taşıyan iller içerisinde Mersin’in, bölgesel lojistik merkezi potansiyeli taşıyan iller arasında da Konya, Hatay ve Gaziantep’in öne çıktığı görülmektedir (Baki, 2016, s.157-158). Türkiye'nin birçok ilinde kombine taşımacılığın ilerlemesi bakımından karayolu, denizyolu ve demiryolu erişimini sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası yük taşımacılığı, dağıtımı, depolaması ve diğer tüm lojistik hizmetlerin sunulacağı lojistik köylerin inşa edilmesi planlanmaktadır. Bu lojistik köyler içerisinde Mersin ve Konya ili de bulunmaktadır (Karataş, 2017, s.13). Uluslararası ticaret ile ulaştırma ve lojistiğin iç içe geçtiği bir bölge olarak bilinen Mersin ili Türkiye’de lojistik merkez olma yönünden önem taşımaktadır. Ülkenin en büyük limanlarından birini bulundurması, ilk serbest bölgeye sahip olması ve iki deniz ticaret odasından birisinin bu ilde olması Mersin’i lojistik anlamda son derece

önemli kılmaktadır (Koçak & Kişi, 2015, s.259). Hinterlandı, zengin ürün ve mamul çeşitleri ve coğrafik konumu ile lojistik köyün Konya iline kurulması da Türkiye açısından önemli bir yatırım olarak görülmektedir (Akandere, 2016, s.182).

Türkiye'nin en önemli sanayi ve ticaret merkezlerinden biri olan Gaziantep de lojistik anlamda kendini geliştirmiş bir il olarak dikkat çekmektedir. Gelişmiş karayolu ağına sahip olması ve ticaret yolları üzerinde bulunmasıyla Gaziantep bölgenin en avantajlı ili haline gelmiştir (Ulusoy & Turan, 2016, s.147-148). Türkiye'deki lojistik merkezlerin yeri nitel ve nicel kriterler açısından değerlendirildiğinde dikkat çeken diğer bir il de Hatay'dır (Uysal & Gülmez, 2014, s.89). Hatay'da İskenderun Limanı da dahil olmak üzere toplam on adet liman ve Ortadoğu'ya açılan Cilvegözü ve Yayladağı Sınır Kapıları bulunmakta, İskenderun'dan ulusal demiryolu ağına bağlanılmaktadır. Ayrıca "İskenderun Lojistik Köyü ile Antakya ve Osmaniye Lojistik Merkezleri Master Planı" ile bölgenin bir lojistik merkezi olması yönünde çalışmalar başlatılmıştır. Dolayısıyla lojistik sektörü açısından birçok avantaja ve öneme sahip olan bu illerdeki lojistik eğitimi veren üniversitelerde okuyan stajını tamamlamış öğrenciler araştırmanın evreni olarak belirlenmiştir. Mersin, Konya, Hatay ve Gaziantep'teki devlet ve/veya vakıf üniversitelerinde 2017-2018 ve 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında lojistikle ilgili ön lisans ve lisans bölümlerinde stajını tamamlamış öğrenci sayısının bilgisine ulaşılamamıştır, ancak bu bölümlerde toplam 1255 öğrencinin bulunduğu tespit edilmiştir (2018-2019 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2018)

Evrenin tamamına ulaşmak maliyet ve zaman kısıtlarından dolayı mümkün olmadığından dolayı araştırmada, örneklem belirleme yoluna gidilmiştir. Coşkun, Altunışık, Bayraktaroğlu ve Yıldırım (2015), belirli evrenler için kabul edilebilir örneklem büyüklükleri olduğunu, evren büyüklüğünün 1200 ve üstü olduğu durumlar için 291 örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ifade etmektedirler. Araştırmada da analize dahil edilen anket sayısı 407 olduğu için gerekli örneklem büyüklüğüne ulaşıldığı düşünülmektedir. Araştırmada örnekleme tekniklerinden olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

3.5. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Yapılan Analizler

Araştırmanın veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada lojistik eğitimi alan öğrencilerin staj algılarını etkileyen işletme faktörlerini belirlemek amacıyla konuyla ilgili alanyazın taranarak araştırmacı ve danışmanı tarafından anket formu hazırlanmıştır. Anket formu hazırlanmadan önce Kırılı'nın (2006), Taşkın'ın (2006), Sarı'nın (2007), Pehlivan'ın (2007),

Kaşlı, İlban ve Aydemir'in (2010) ve Türkseven'in (2012) çalışmalarında kullandıkları ölçekler incelenmiştir. Ancak Kırılı'nın (2006) çalışmasında turizm öğrencilerine uyguladığı geçerliliği ve güvenilirliği oldukça yüksek çıkan, memnuniyet ve sektöre bakışı ölçen ve 21 ifadeden oluşan "Staj Algısı Ölçeği"nin daha uygun olduğu düşünülerek araştırmada bu ölçeğe yer verilmiştir. Bu ölçeğe ankette yer verilmeden önce ölçek lojistik ön lisans öğrencilerine uygun olacak şekilde uyarlanmış ve turizm öğrencilerine uyan ancak lojistik öğrencilerine uymayan (stajda ücret alınması gibi) 4 ifade ölçekten çıkartılmıştır. İkinci bölümde ise öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, okunan üniversite ve staj yapılan işletmeyi kimin bulduğuna dair sorular ile staj yapılan işletmenin özelliklerini belirlemeye yönelik çalışılan departman, departman sayısı, işletmede çalışan kişi sayısı, işletmenin sahiplik yapısı, işletmenin türü, oryantasyon eğitimi verilip verilmediği, sorulan sorulara cevap verilme durumu ve işletme tarafından sunulan imkanlar sorulmuştur.

Mersin'de ve Konya'da, anketler öğrencilere yüz yüze anket yöntemi kullanılarak uygulanırken, Gaziantep'te ve Hatay'da hocaların öğrencilerini yönlendirmesi vasıtasıyla internet üzerinden anketler doldurulmuştur. Anketler 15 Mayıs - 1 Ekim 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. 513 anket dağıtılmış, bu anketlerden 45 tanesi geri dönmediği, geri dönen anketlerin de 35 tanesi eksik doldurulduğu için araştırmadan çıkartılmış ve sonuçta 433 anket analiz yapılmak üzere istatistiki paket programına girilmiştir.

Araştırmada anket yoluyla elde edilen veriler analiz edilirken İstatistik Paket Programı kullanılmıştır. Anketle toplanan ham veriler belirli kontrollere tabi tutulmadan ve gerekli düzeltmeler yapılmadan analiz için uygun olmayabilmektedir. Gerekli kontroller, düzenlemeler ve değişiklikler yapılmadan analize tabi tutulan ham veriler elde edilecek sonuçların hatalı olma olasılığını arttırmaktadır (Coşkun ve diğerleri, 2015, s.148). Bu nedenle anketler toplandıktan sonra ilk olarak analiz öncesinde anket verileri yapılacak olan analizler için kontrol edilmiştir. Bu süreçte, kayıp veriler ve uç değerlerle ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Yanlış ve eksik doldurulan anketler tespit edilmiş, bunların kayıp düzeyine bakılmıştır. Kayıp değeri çok fazla olan beş anket tamamen analizden çıkartılmıştır. Kayıp değeri az olan anketlerde ise sadece ölçekteki değişkenler için "ortalama değer atama" yöntemi kullanılmıştır. Daha sonra uç değerler "Mahalonabis Uzaklıkları" kullanarak incelenmiştir. Uç değer incelemesi sonucu da 21 anket analizden çıkartılmıştır. Yapılan tüm incelemeler sonucu 26 anket daha analiz dışı bırakılmış ve yapılacak olan tüm analizler 407 anket üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Fark analizleri yapılmadan önce verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı da kontrol edilmiş ve verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri ve staj yapılan işletmelerle ilgili elde edilen bilgiler doğrultusunda ilk olarak frekans analizi yapılmış, bulunan sonuçlar sıklık ve yüzde değerleri verilerek tablolastırılmıştır. Daha sonra araştırmanın yapı geçerliliğini saptamak ve ölçeğin alt faktörlerini belirlemek için faktör analizine başvurulmuştur. Faktör analizi, “aralarında ilişki bulunduğu düşünülen çok sayıdaki değişken arasındaki ilişkilerin anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmak için değişkenleri daha az sayıdaki temel boyuta indirgemek veya özetlemek amacıyla taşıyan bir grup çok değişkenli analiz tekniğine verilen genel bir isimdir” (Coşkun vd., 2015,s.264). Faktör analizinden sonra staj algısının işletmeyle ilgili faktörlere göre fark gösterip göstermediğini saptayabilmek için T testi ve ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonucu anlamlılık tespit edilen durumlarda farklılığın nereden kaynaklandığını ortaya çıkartmak için de Scheffe post hoc testi yapılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği test etmek için alfa katsayısı yöntemi kullanılmış, öncelikle ölçek faktör analizine tabi tutulmadan önce ölçeğin tüm maddelerine ve daha sonra da ölçek rastgele ikiye ayrıldıktan sonraki haline güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizi yapıldıktan sonraki haline de iki tür güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Çıkan tüm sonuçlar Tablo 1’de görülmektedir. Tablo 1’deki sonuçlara göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu ifade edilebilmektedir.

Tablo 1: Ölçekte Yer Alan Maddelerin Güvenilirliği

İfadeler	Ölçeğinin Tüm İfadeleri	Ölçeğinin Araştırmada Kullanılan İfadeleri
Ölçeğin ilk yarısı için	,768	,915
Ölçeğin ikinci yarısı için	,943	,938
Tüm ifadeler için	,921	,956

Geçerlilik, bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özellikle karıştırmadan, doğru ölçebilme derecesi olarak tanımlanmaktadır (Ercan & Kan, 2004, s.2014). Farklı geçerlilik testleri bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi içerik geçerliliğidir. İçerik geçerliliği, ölçme aracında bulunan soruların ölçme aracına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediği ile ilgili olup uzman görüşüne dayanmaktadır (Karasar, 1999, s.151). Diğer yöntem ise görünüş geçerliğidir. Görünüş geçerliği ölçeğin gerçekten ne ölçtüğü ile ilgili olmayıp onun ne ölçüyor görüldüğü ile alakalıdır.

Bir diğer geçerlik türü ise yapı geçerliliğidir. Yapı geçerliği, bir teoriye dayalı olarak geliştirilmiş bir ölçeğin o teoride yer alan yapıları ne derecede ölçebildiğidir (Toy & Tosunoğlu, 2007, s.9). Önceden kabul edilen olası neden-sonuç ilişkileri ile ilgili olan yapı geçerliliğinde, kuramsal geçerlilik faktör analizi vasıtasıyla test edilmektedir. Araştırmada içerik geçerliğini sağlamak için oluşturulan anket formu alanında uzman iki akademisyene gösterilmiş, görünüş geçerliği için 32 öğrenci ile ön test yapılmıştır. Akademisyenlerden ve öğrencilerden alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir. Son olarak yapı geçerliğini test etmek için de faktör analizinden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmaya katılanların demografik özellikleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Sıklık	Yüzde	Eğitim Durumu	Sıklık	Yüzde	İşletmeyi Kimin Bulduğu	Sıklık	Yüzde
Kadın	172	42,3	Ön lisans	317	77,9	Okul	30	7,3
Erkek	235	57,7	Lisans	90	22,1	Arkadaşlar	34	8,4
Toplam	407	100	Toplam	407	100	Kendisi	92	22,6
						Tanıdıklar	147	36,1
						Akrabalar	104	25,6
						Toplam	407	100
Yaş	Sıklık	Yüzde	Okunan Üniversitenin Bulunduğu İl	Sıklık	Yüzde			
19 ve altı	17	4,2	Mersin	206	50,7			
20-24	361	88,7	Gaziantep	28	6,8			
25-29	29	7,1	Hatay	41	10			
Toplam	407	100	Konya	132	32,5			
			Toplam	407	100			

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılanların yüzde 42,3’ü kadın, yüzde 57,7’si ise erkektir. Katılımcıların yüzde 4,2’sinin 19 yaş ve altında, yüzde 88,7’sinin 20-24 yaşında, yüzde 7,1’inin ise 25-29 yaşında olduğu görülmektedir. Yüzde 77,9’u ön lisans, yüzde 22,1’i ise lisans bölümünde okumaktadır. Araştırmaya katılanların yüzde 50,7’sinin Mersin’de, yüzde 32,5’inin Konya’da, yüzde 10’unun Hatay’da ve yüzde 6,8’inin ise Gaziantep’te bulunan devlet ve/veya vakıf üniversitelerinde okuyan lojistik bölümü öğrencilerinden oluştuğu

anlaşılmaktadır. Staj yaptığı işletmeyi kimin vasıtasıyla buldukları değerlendirildiğinde katılımcıların yüzde 7,3'ünün okul, yüzde 8,4'ünün arkadaşlar, yüzde 36,1'inin tanıdıklar, yüzde 25,6'sının akrabalar tarafından yönlendirildiği, yüzde 22,6'sının ise staj yerini kendisinin bulduğu görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Staj Süresince Farklı Departmanlarda Çalışma Durumu

Farklı Departmanda Çalışma Durumu	Sıklık	Yüzde
Evet	116	28,5
Hayır	291	71,5
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların 28,5'i staj süresince farklı departmanlarda çalışıp çalışmadığı sorusuna evet, yüzde 71,5'i de hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Kaç Farklı Departmanda Çalıştığı

Kaç Departmanda Çalıştığı	Sıklık	Yüzde
1	291	71,5
2	80	19,7
3	32	7,9
4 ve fazlası	4	1
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların kaç farklı departmanda çalıştığı Tablo 4'te gösterilmiştir. Tabloya göre araştırmaya katılanların yüzde 71,5'i sadece 1 departmanda çalışmıştır. Katılımcıların yüzde 19,7'si 2, yüzde 7,9'u 3, yüzde 1'i ise 4 ve daha fazla departmanda görev almıştır.

Tablo 5: Katılımcıların Staj Yaptığı İşletmede Çalışan Kişi Sayısı

İşletmede Çalışan Kişi Sayısı	Sıklık	Yüzde
50 kişi ve altı	249	61,2
51-100 kişi	59	14,5
101-150 kişi	29	7,1
151-200 kişi	12	2,9
201 kişi ve üstü	58	14,3
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların staj yaptığı işletmelerin yüzde 61,2'sinde 50 kişi ve altı istihdam edilirken, yüzde 14,5'inde 51-100 kişi, yüzde 7,1'inde 101-150

kişi, yüzde 2,9’unda 151-200 kişi, yüzde 14,3’ünde ise 201 kişi ve üstü çalışan bulunmaktadır.

Tablo 6: Katılımcıların Staj Yaptığı İşletmenin Sahiplik Yapısı

İşletmenin Sahiplik Yapısı	Sıklık	Yüzde
Aile işletmesi	126	31
Kurumsal işletme	281	69
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların staj yaptığı işletmelerin sahiplik yapısı değerlendirildiğinde, işletmelerin yüzde 31’inin aile işletmesi, yüzde 69’unun ise kurumsal işletme olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların Staj Yaptığı İşletmenin Türü

İşletmenin Türü	Sıklık	Yüzde
Devlet	45	11,1
Özel	362	88,9
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların staj yaptığı işletmelerin yüzde 11,1’i devlet kurumu, yüzde 88,9’u ise özel kuruluş statüsündedir.

Tablo 8: Katılımcıların Staj Sırasında Oryantasyon Eğitimi Alma Durumu

Oryantasyon Eğitimi	Sıklık	Yüzde
Evet	106	26
Hayır	301	74
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların staj sırasında oryantasyon eğitimi alıp almadığı Tablo 8’de gösterilmiştir. Tablo 8’den araştırmaya katılanların yüzde 26’sının oryantasyon eğitimi aldığı ancak yüzde 74’ünün bu eğitimi almadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 9: Katılımcıların Sorularına Yetkililer Tarafından Yeterli Cevap Verilme Durumu

Yeterli Cevap Verme	Sıklık	Yüzde
Evet	267	65,6
Kısmen	104	25,6
Hayır	14	3,4
Cevap yok	22	5,4
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların staj yaptıkları yerde sordukları sorulara yetkililer tarafından yeterli cevapların verilme durumu incelendiğinde, işletmelerin yüzde 65,6'sının sorulara yeterli cevapları verdiği, yüzde 25,6'sının soruları kısmen cevapladığı ve yüzde 3,4'ünün ise sorulara yanıt vermediği tespit edilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Staj Yaptığı İşletmenin Sunduğu İmkânlar

Sunulan İmkânlar	Sıklık	Yüzde
Sadece Yemek	164	40,3
Sadece Ulaşım	36	8,8
Yemek ve Ulaşım	135	33,2
Maaş	2	,5
Yemek, Ulaşım ve Maaş	8	2,0
Diğer	30	7,4
İmkân Yok	32	7,9
Toplam	407	100

Araştırmaya katılanların staj yaptığı işletmelerin sunduğu imkanlar Tablo 10'da verilmiştir. Tabloya göre işletmelerin yüzde 40,3'ü sadece yemek, yüzde 8,8'i sadece ulaşım, yüzde 33,2'i hem yemek hem ulaşım, yüzde 0,5'i maaş, yüzde 7,4'ü ise bunların dışında kalan imkanları sağlamıştır. Yüzde 2 işletme yemek, ulaşım ve maaş imkanının üçünü de aynı anda sunarken, yüzde 7,1 işletme ise stajyerlerine hiç imkan tanımamıştır.

Katılımcıların staj algılarının alt boyutlarını belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinin geçerliliğini KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testi göstermektedir. Bu test belirli bir örneklemden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizi için yeterli olup olmadığını ortaya koymaktadır. KMO değerinin 0,60 ve üstünde olması örneklemin faktör analizi için yeterli olacağına işaret etmektedir (Gürbüz & Şahin, 2017, s.317). Yapılan faktör analizi sonucu KMO değeri ,960 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla faktör analizi için örneklem yeterliliğinin sağlandığı kabul edilmektedir. Bartlett Küresellik testi sonucu ($\chi^2=5091,723$, $p=,000$) da faktör analizinin değişkenler için uygun olduğunu göstermektedir. Yani yapılan faktör analizi sonucu KMO ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır.

Tablo 11: Faktör Analizi Sonuçları

	Eş kökenlik	Yükü	Öz değeri	A. varyans	Ort.	Cr. Alfa
1. Staj Sonrası Sektöre Bakış (9 ifade)			5,71	38,09	3,86	,94
16.Yapmış olduğum staj, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme olumlu yönde katkı sağladı.	,777	,841				
17.Staj yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.	,773	,829				
15.Yapmış olduğum staj, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.	,758	,829				
10.Yapmış olduğum stajda, almış olduğum teorik eğitimdeki bilgileri uygulama imkanı buldum.	,683	,733				
12.Yapmış olduğum staj, alanımla ilgili yeni gelişmeleri uygulama düzeyinde görme imkanı sağladı.	,727	,725				
11.Yapmış olduğum staj, kendime olan güven duygusunun gelişmesine katkı sağladı.	,750	,705				
9.Yapmış olduğum staj, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır.	,604	,677				
13.Yapmış olduğum staj, insanlarla olan iletişimimin gelişmesine katkı sağladı.	,661	,643				
14.Yapmış olduğum staj, sektörü tanıma olanağı sağladı.	,686	,633				
2. Stajdan Duyulan Memnuniyet (6 İfade)			4,77	31,81	3,80	,90
3.Staj esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım.	,610	,762				
2.Staj yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.	,727	,755				
5.Staj esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.	,717	,750				
4.Staj esnasındaki çalışma arkadaşlarımla bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	,704	,746				
1.Staj çalışma saatlerim mesai saatlerine uygundu.	,640	,725				
6.Staj esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.	,668	,686				

Varimax rotasyonlu temel bileşenler analizi. Açıklanan toplam varyans: % 69,89, KMO örneklem yeterliliği: ,90 ; Bartlett's küresellik testi: X² : 5091,723, s.d.: 105, p.,000, Yanıt kategorileri: 1:Kesinlikle Katılmıyorum ... 5: Kesinlikle Katılıyorum.

17 ifadeden oluşan ölçekte ifadeler faktör yükleri, eş kökenlik değerleri, binişik olma, faktör altında tek ifade kalma durumları ve ifade silindiği zaman ölçüğün alacağı alfa değeri bakımından incelenmiştir. İnceleme sonucunda 7. ve

8. ifadeler binişik oldukları için ölçekten çıkartılmıştır. Geriye kalan 15 ifade tekrar faktör analizine tabi tutulmuş ve 15 ifadenin 2 faktör altında toplandığı görülmüştür. "Staj Sonrası Sektöre Bakış" isimli ilk faktör 9 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %38,09'unu açıklamaktadır. İkinci faktör ise "Stajdan Duyulan Memnuniyet" ismini almış olup 6 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %31,81'inden meydana gelmektedir. Bu iki faktör de toplam varyansın %69,89'unu açıklamaktadır. Toplam varyans düzeyinin sosyal bilimlerde yapılan faktör analizinde %60 ve üzeri olması önerilmektedir (Nakip & Yaraş, 2017, s. 540).

Hipotezleri test etmek için T testi ve ANOVA yapılmıştır. ANOVA yapıpıp anlamlı sonucun bulunduğu durumlarda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit edebilmek için Scheffe post hoc testi uygulanmıştır.

Tablo 12: Staja Yönelik Algı ile Farklı Departmanda Çalışma Arasındaki T Testi Sonuçları

Faktörler	Farklı Departmanda Çalışma	n	Ort.	St. Sapma	t değeri	p değeri
Stajdan Duyulan Memnuniyet	Evet	116	3,98	,94927	2,403	,017
	Hayır	291	3,73	,96484		
Staj Sonrası Sektöre Bakış	Evet	116	3,98	,91912	1,678	,094
	Hayır	291	3,81	,92423		

Tablo 12'ye göre, öğrencilerin stajdan memnun olmaları farklı birimlerde çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterirken, staj sonucu öğrencilerin sektöre bakışı farklı birimlerde çalışmaya göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yani staj boyunca farklı departmanlarda çalışanların stajdan memnun oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuca göre de, H1a hipotezi desteklenmiş ancak H1b hipotezi desteklenmemiştir.

Tablo 13: Katılımcıların Staj Algısı ile Çalışılan Departman Sayısı Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktörler	Grup Sembolü	Çalışılan Departman Sayısı	n	Ort.	St. Sapma	F	P	Fark
Stajdan Duyulan Memnuniyet	A	1	291	3,72	,95641	4,19	,016	C>B
	B	2	80	3,94	,97637			C>A
	C	3 ve fazlası	36	4,15	,93552			B>A
Staj Sonrası Sektöre Bakış	A	1	291	3,81	,91784	1,39	,250	Yok
	B	2	80	3,95	,93759			
	C	3 ve fazlası	36	4,03	,94318			

Katılımcıların staj algısının çalışan departman sayısına göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, sadece stajdan memnun olma durumunun çalışan departman sayısına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu sonuca göre 3 ve daha fazla departmanda staj yapanlar daha az departmanda staj yapanlara göre stajdan daha fazla memnun olmaktadır. Yani H2a hipotezi desteklenirken, H2b hipotezi ise desteklenmemiştir.

Tablo 14: Katılımcıların Staj Algısı ile İşletmede Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktörler	Grup Sembolü	Çalışan Kişi Sayısı	n	Ort.	St. sapma	F	P	Fark
Stajdan Duyulan Memnuniyet	A	50 kişi ve daha az	249	3,83	,94678	,519	,595	Yok
	B	50-150 kişi	88	3,71	1,01243			
	C	151 kişi ve daha fazla	70	3,84	,98149			
Staj Sonrası Sektöre Bakış	A	50 kişi ve daha az	249	3,92	,85835	1,548	,214	Yok
	B	50-150 kişi	88	3,80	1,00566			
	C	151 kişi ve daha fazla	70	3,72	1,03504			

Tablo 14'te katılımcıların staj algısının staj yaptıkları işletmede çalışan kişi sayısına göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. Tablo 14'e göre

stajdan memnun olma ve staj sonrası sektöre bakış durumlarının işletmedeki çalışan kişi sayısına göre farklılık göstermediği görülmektedir. Böylece H3a ve H3b hipotezlerinin desteklenmediği ifade edilebilir.

Tablo 15: Staja Yönelik Algı ile İşletmenin Sahiplik Yapısı Arasındaki T Testi Sonuçları

Faktörler	İşletmenin Sahiplik Yapısı	n	Ort.	St. Sapma	t değeri	p değeri
Stajdan Duyulan Memnuniyet	Aile İşletmesi	126	3,75	1,02626	-,766	,444
	Kurumsal İşletme	281	3,83	,93870		
Sektöre Bakış	Aile İşletmesi	126	3,81	,98575	-,770	,442

Tablo 15'e göre öğrencilerin stajdan memnun olma durumları ve staj sonucu öğrencilerin sektöre bakışı işletmenin sahiplik yapısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre H4a ve H4b hipotezleri desteklenmemiştir.

Tablo 16: Staja Yönelik Algı İle İşletmenin Türü Arasındaki T Testi Sonuçları

Faktörler	İşletmenin Türü	n	Ort.	St. Sapma	t değeri	p değeri
Stajdan Duyulan Memnuniyet	Devlet	45	3,50	1,07247	-2,230	,026
	Özel	362	3,84	,94696		
Staj Sonrası Sektöre Bakış	Devlet	45	3,38	1,04596	-3,761	,000
	Özel	362	3,92	,89227		

Tablo 16'ya göre öğrencilerin stajdan memnun olmaları ve staj sonucu öğrencilerin sektöre bakışı işletmenin türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Özel kuruluşlarda staj yapanların stajdan duydukları memnuniyet durumlarının arttığı ve sektöre bakışlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre de H5a ve H5b hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 17: Staja Yönelik Algı İle Staj Sırasında Alınan Oryantasyon Eğitimi Arasındaki T Testi Sonuçları

Faktörler	Staj Sırasındaki Oryantasyon Eğitimi	n	Ort.	St. Sapma	t değeri	p değeri
Stajdan Duyulan Memnuniyet	Evet	106	3,94	1,10582	1,595	,113
	Hayır	301	3,75	,90862		
Sektöre Bakış	Evet	106	3,92	1,09940	,719	,473
	Hayır	301	3,84	,85595		

Tablo 17’de öğrencilerin stajdan memnun olmalarının ve staj sonucu öğrencilerin sektöre bakışının staj sırasında alınan oryantasyon eğitimine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Yani H6a ve H6b hipotezlerinin desteklenmediği ifade edilebilir.

Tablo 18: Staja Yönelik Algı İle Sorulan Sorulara Yetkililer Tarafından Yeterli Cevaplar Verilmesi Arasındaki T Testi Sonuçları

Faktörler	Yetkililer Tarafından Yeterli Cevaplar Verilmesi	n	Ort.	St. Sapma	t değeri	p değeri
Stajdan Duyulan Memnuniyet	Evet	267	4,04	,91955	6,041	,000
	Kısmen	104	3,48	,75087		
Staj Sonrası Sektöre Bakış	Evet	267	4,02	,90139	4,532	,000
	Kısmen	104	3,61	,73406		

Tablo 18’e göre öğrencilerin stajdan memnun olmaları ve staj sonucu öğrencilerin sektöre bakışı staj yaptıkları yerde sorulan sorulara yetkililer tarafından yeterli cevap verilme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yetkililer stajyerlerin sorularına yeterli cevap verdiklerinde stajyerlerin stajdan duydukları memnuniyetleri artmakta ve sektöre bakışları olumlu olmaktadır. Bu sonuca göre H7a ve H7b hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 19: Katılımcıların Staj Algısı ile İşletmenin Sunduğu İmkânlar Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktörler	Grup Sembolü	İşletmenin Sunduğu İmkânlar	n	Ort .	St. sapma	F	P	Farklılık
Stajdan Duyulan Memnuniyet	A	Yemek	16 4	3,8 4	,84111	3,60 4	,00 7	C>A A>E E>D D>B
	B	Ulaşım	36	3,2 8	1,1330 7			
	C	Yemek ve ulaşım	13 5	3,9 3	1,0365 9			
	D	Diğer	40	3,6 6	1,0282 7			
	E	Yok	32	3,7 7	,83575			
Staj Sonrası Sektöre Bakış	A	Yemek	16 4	3,9 4	,80439	2,72 2	,02 9	A>C C>D D>E E>B
	B	Ulaşım	36	3,4 1	1,1143 2			
	C	Yemek ve Ulaşım	13 5	3,9 2	1,0215 0			
	D	Diğer	40	3,8 2	,84992			
	E	Yok	32	3,7 2	,87489			

Katılımcıların staj algısının staj yaptıkları işletmenin sunduğu imkanlara göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, stajdan memnun olma ve staj sonrası sektöre bakış durumlarının işletmenin sunduğu imkanlara göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu sonuca göre yemek ve ulaşım imkanı sağlayan işletmelerde staj yapanlar başka imkanları olan işletmelerde staj yapanlara göre stajdan daha fazla memnun olmaktadır. Staj sonrası sektöre bakış durumunda ise sadece yemek imkanı sunan işletmelerde staj yapanlar başka imkanları sağlayan işletmelerde staj yapanlara göre daha olumlu bir bakışla sektörü değerlendirmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H8a ve H8b hipotezleri desteklenmiştir.

5. SONUÇ

Lojistik sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü üniversitelerin ön lisans, lisans ve lisansüstü bölümlerinde lojistik eğitimiyle yetiştirilmektedir.

Lojistik eğitimiyle öğrencilere sektöre yönelik teorik bilgiler ve yetenekler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ancak öğrencilerin sadece teorik bilgilerle sektörü tanıması ve sektöre hazırlanması zor olduğundan bu bilgilerin somutlaştırılması gerekmektedir. Bu noktada da staj kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Staj, üniversitelerin verdiği teorik bilgilerin pratiğe dönüştüğü yer olmakla birlikte öğrencilerin becerilerini geliştirdikleri ve birçok konuda tecrübe edindikleri bir süreçtir. İş hayatının ilk basamağı olan staj, öğrencilerin çoğu için ilk deneyim olmakta ve öğrenciler bu süreçte olumlu veya olumsuz çeşitli durumlarla karşılaşabilmektedirler. Bu özellikler de öğrencilerin stajlarından duydukları memnuniyet düzeylerini etkilemekte ve sektör hakkında bir fikir edinmelerini sağlamaktadır. Bu araştırmada da Mersin, Gaziantep, Hatay ve Konya şehirlerindeki üniversitelerde lojistik bölümünde okuyan ve staj programını tamamlamış olan öğrencilerin staj algılarında etkili olan işletme kaynaklı özelliklerin neler olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmada staj yapan öğrencilerin stajla ilgili algıları “Staj Sonrası Sektöre Bakış” ile “Stajdan Duyulan Memnuniyet” olmak üzere iki faktör altında incelenmiştir. Hipotezler de bu iki faktör ve lojistik eğitimi alan öğrencilerin staj algılarını etkileyen işletme faktörleri temel alınarak oluşturulmuştur. Hipotezlerin test edilmesi sonucu öğrencilerin staj algısının işletmede çalışan kişi sayısına, işletmenin sahiplik yapısına, oryantasyon eğitimi verilmesine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları öğrencilerin sektöre bakış açılarının farklı departmanda çalışma durumu ve çalışılan departman sayısına göre farklılık göstermediğini ancak stajdan duydukları memnuniyetin her iki durumda da anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu sonuca göre, öğrenciler işletmelerin farklı departmanlarında görev aldıkları ve görev aldıkları departman sayısı arttığı zaman stajdan daha fazla memnun olmuşlardır. Çünkü stajını değişik departmanlarda çalışarak tamamlayan öğrenciler diğer departmanları da tanımakta ve sektöre yönelik daha fazla bilgi, beceri ve tecrübe kazanmaktadırlar. Araştırmanın bu sonuçları öğrencilerin staj sürecinde bilgi ve becerilerini geliştirmenin ancak rotasyonla mümkün olacağını savunan Emir ve diğerlerinin (2010), ayrıca Karaca ve diğerlerinin (2015), Akçin'in (2015), Çaylan, Akpınarlı ve Deveci'nin (2016) ve Akay, Uslu ve Sancar'ın (2018) çalışmaları ile paralellik göstermektedir. Öğrenciler eğitim hayatlarında mesleklerinde kullanacakları farklı bilgiler edinmektedirler. Öğrencilere staj olanağı sağlayan işletmeler de stajyer öğrencileri belirli aralıklarla farklı bölümlerde çalıştırarak bu öğrencilerin öğrendikleri birçok teorik bilgiyi uygulamalarını, farklı deneyimler ve bilgiler kazanmalarını sağlamalı, böylelikle de sektörü tüm yönleriyle anlamalarına ve

sektöre daha olumlu bakmalarına katkıda bulunmalıdır.

Araştırmada öğrencilerin staja yönelik algısı ile işletmenin türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre özel kuruluşlarda staj yapanların stajdan duydukları memnuniyetin arttığı ve öğrencilerin sektöre bakışının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Gülegül ve Uygur'un (2011), Mankan'ın (2015), Karacan ve diğerlerinin (2015) ve Kesoğlu ve diğerlerinin (2016) çalışma sonuçları ile örtüşmemektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların lojistik sektöründen farklı sektörlerde, sağlık ve büro yönetimi gibi konularda yapıldığı anlaşılmıştır. Erkan (2014: 51), Türk lojistik sektöründe yaklaşık 3000 işletmenin faaliyet sürdüğünü belirtmektedir. Buradan da lojistikle ilgili bölümlerden mezun olanların özel sektörde istihdam edilme olasılıklarının daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayı da, okul yönetimi ile özel sektör kurumları arasında daha fazla işbirliği sağlanmalı, özel işletmeler ile anlaşmalar yapıp öğrenciler buralara yönlendirilmeli, kamu kurumlarına da stajın önemi ve stajdan neler beklenildiği detaylı olarak anlatılmalıdır.

Araştırmanın diğer bir sonucu staj algısının öğrencilerin sorularına yetkililer tarafından yeterli cevap verilme durumuna göre farklılık gösterdiğiidir. Öğrenciler staj yaptıkları işletmelerin çalışanlarından yeterli seviyede bilgi aldığında hem stajdan duydukları memnuniyet düzeyleri artmakta hem de sektöre daha olumlu bakmaktadırlar. Bu sonuç Karacan ve Karacan'ın (2004), Sarı'nın (2007), Bahadır ve Oğuz'un (2012), Aydemir'in (2016) çalışmalarıyla uyum göstermektedir. Öğrenciler okulda öğrendikleri teorik bilgileri stajda uygulama imkanı bulmakta, ancak deneyimsiz oldukları için neyi, nasıl yapacaklarını bazen tam olarak bilememektedirler. Bu nedenle de staj yaptıkları işletmelerde işinin uzmanı olan kişilere çeşitli sorular sorarak bilgilerini arttırmak istemektedirler. Bu açıdan işletmelerde çalışan kişilerin stajyerleri sektörün geleceği olarak görerek bilgi vermektan kaçınmaması, deneyimlerini onlarla paylaşmaları, işin doğru yapılması konusunda onlara destek olmaları önem arz etmektedir.

Son olarak araştırmada öğrencilerin staj algısının işletmelerin sunduğu imkanlara göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre işletmeler sadece yemek veya yemek ve ulaşımı bir arada sunduklarında öğrencilerin stajdan duydukları memnuniyet artmakta ve staj sonrası sektöre bakışları daha olumlu olmaktadır. Araştırmanın bu sonucu Karacan ve Karacan'ın (2004), Sarı'nın (2007), Türkseven'in (2012), Aydemir'in (2016) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Bu konuda Çetin (2005), işletmelerin sunduğu imkanların oldukça önemli olduğunu, stajyerlere yetersiz ücret verilmesinin öğrencilerin sektöre bakış açısını olumsuz etkilediğini vurgularken, Karacan ve diğerleri

(2015) de, stajyer öğrenciye ücret ödemesi yapan, sosyal imkan sağlayan işletmelerde staj yapan öğrencilerin, ücret ödemesi yapmayan ve sosyal imkan sağlamayan işletmelerde staj yapan öğrencilere göre verimlerinin ve staj yaptıktan sonra eğitim aldıkları bölüme olan ilgilerinin daha fazla arttığını belirtmişlerdir. Bu nedenle işletmelerin stajyerleri ucuz iş gücü olarak görmemeleri, onlara değer vermeleri, iş görenlerine sağladıkları imkanların hepsini olmasa da çoğunu stajyerlere de tanınmaları gerekmektedir.

Araştırma çeşitli kısıtlara sahiptir. Bu kısıtlara araştırmanın metodoloji bölümünde değinilmiştir. Bu kısıtlardan yola çıkarak lojistik eğitiminde staj konusunu çalışmak isteyen araştırmacılar öğrencilerin staja yönelik algıları ile işletme dışında kalan faktörler arasındaki ilişkiyi inceleyebilirler. İşletme ile ilgili faktörlerle staj algısı arasındaki ilişkiyi Türkiye'nin farklı şehirlerindeki üniversitelerde eğitim gören lojistik öğrencilerini örnekleme dahil ederek tespit etmeye çalışabilirler. Öğrencilerin görüşleri yanında staj sınavı yapan hocaların veya işletme sahiplerinin görüşlerine yer verebilirler. Son olarak, araştırmalarında gözlem veya derinlemesine görüşme gibi yöntemler kullanarak konuyu daha derinlemesine ve farklı bir açıdan irdeleyebilirler.

6. ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

7. MADDİ DESTEK

Bu çalışmada herhangi bir fon veya destekten yararlanılmamıştır.

8. YAZAR KATKILARI

R.Ö., S.B.: Fikir;

R.Ö., S.B.: Tasarım;

S.B.: Denetleme;

R.Ö.: Kaynakların toplanması ve/veya işleme;

R.Ö., S.B.: Analiz ve/veya yorum;

R.Ö.: Literatür taraması;

R.Ö.: Yazıyı yazan;

S.B.: Eleştirel inceleme

9. ETİK KURUL BEYANI VE FİKRİ MÜLKİYET TELİF HAKLARI

Çalışmada gerekli olan tüm etik kurul ilkelerine uyulmuştur.

10. KAYNAKÇA

- Akandere, G. (2016). Lojistik sektörü açısından meslek yüksekokullarının önemi ve öğrencilerin lojistik sektörüne yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 19(41), 129-141.
- Akay, B., Uslu, A. & Sancar, M.F. (2018). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj döneminde yaşadıkları sorunlar: Lisans ve ortaöğretim turizm öğrencileri örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8, 212-236.
- Akçin, N. (2015). *Turizmde staj sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Akdemir, H.Y. (2011). *Lojistik sektörü iş gücü profilinin değerlendirilmesi İzmir ili örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akkoca, C. (2012). *Türkiye'deki üniversitelerde verilen lojistik eğitimi kapsamı gelişimi ve gelecek öngörüsü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Akomaning, E., Voogt, J.M. & Pieters, J.M. (2011). Internship in vocational education and training: stakeholders' perceptions of its organisation. *Journal of Vocational Education & Training*, 63(4), 575-592.
- Alpert, F., Heaney, J.G. & Kuhn, K. (2009). Internships in marketing: goals, structures, and assessment--student, company, and academic perspectives. *Australasian Marketing Journal*, 17, 36-45.
- Arpat, B., Kalfa, V.R., Akşit, A. & Çamurdan, B. (2017). Meslek yüksekokullarında nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamada yeni arayışlar: 3+1 işbaşı eğitimi Modeli – Honaz meslek yüksekokulu örneği. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 8(2), 76-94.
- Aydemir, H.D. (2016). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaz stajı uygulamasına bakışı: Sağlık hizmetleri örneği. *Türk Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 34-42.
- Aydoğan, Z.F. (2002). *Büro yönetimi ön lisans programlarında staj eğitiminin önemi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bahadır, M. & Oğuz, H. (2012). Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin staj yapma eğilimlerinin belirlenmesi. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2, 69-76.

- Bali, Ö., Enisoğlu, İ. & Sezer, F., (2016), Türkiye’de lisansüstü lojistik eğitiminin içerik analizi ile incelenmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 24-36.
- Bozyiğit, S. (2016). Türkiye’deki lojistikle ilgili lisans bölümlerinin ders programları üzerine bir inceleme. *Journal of Yasar University*, 11(42), 133-149.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitapevi.
- Çaçamer, O. (2015). *Lojistik eğitiminde deneysel öğrenmenin öğrenci tutumu üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çalışkan, A. & Öztürkoğlu, Y. (2014). Türkiye’de lojistik eğitiminde temel eğilimler. *III. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi bildiri kitabı içinde* (s.147-153), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi
- Çaylan, D.Ö., Akpınarlı, V. & Deveci, D.A. (2016). Öğrencilerin staj programları ile işe alım süreci: denizcilik sektöründe “Rotamız Arkas Projesi” örnek olay incelemesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(1), 241-264.
- Çekerol, G.S. & Kurnaz, N. (2011). Küresel kriz ekseninde lojistik sektörü ve rekabet analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 47-59.
- Çetin, Ş. (2005). Öğrenci stajlarında yararlanılan dersler üzerine ampirik bir değerlendirme: Mersin turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 153-169.
- Çetinkaya, C. (2014). Türkiye’de lojistik ön lisans eğitimi programları sorunlar ve çözüm önerileri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(8), 173-186.
- Demir, B. (2015). Meslek yüksekokullarında verilen muhasebe eğitiminde stajın önemi, sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 76-80.
- Dolmacı, N. & Duran, Y. (2017). Ön lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin zorunlu staj uygulamasına ilişkin görüşleri, sorunları ve çözüm önerileri: Isparta Meslek Yüksekokulu örneği. 4. *Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi bildiri kitabı içinde* (s.557-571), Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Emanet H. & Kaynak R. (2014). Üniversitelerin lojistik programlarında verilecek eğitim müfredatının bileşenlerine ilişkin bir araştırma. *III. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi bildiri kitabı içinde*, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi

- Emir, O., Pelit, E. & Arslan, S. (2010). Turizm alanında ön lisans eğitimi alan öğrencilerin staj öncesi ve sonrası görüşlerinin karşılaştırılması (Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 141-165.
- Ercan, İ. & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3),211-216.
- Erkan, B. (2014). Türkiye’de lojistik sektörü ve rekabet gücü. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergisi*, 1, 46-65.
- Erturgut, R., (2016). *Lojistik ve tedarik zinciri yönetimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Gülegül, H.İ. & Uygur, F. (2011). *İşletmelerde mesleki eğitim ile staj uygulamalarının değerlendirilmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hocaoğlu, S., Güner, S. & Coşkun, E. (2015). Sektörün lojistik eğitimi veren üniversitelerden beklentilerinin tespit edilmesine yönelik bir çalışma. 7. *Uluslar Arası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi bildiri kitabı içinde* (s.775-785), Macaristan: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- İnce, M., Bozyiğit, S. & Çelenk, İ. (2016). Lojistik sektörünün üniversitelerdeki lojistik eğitimini değerlendirmesi üzerine nitel bir çalışma. *International Conference of Strategic Research in Social Science and Education sempozyum kitabı içinde* (s.288-306), Antalya.
- Kadlubek, M., Krzywda, D. & Krzywda, J. (2017). Internship in logistics seen from students' perspective. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej Zarządzanie*, 27(1), 172-180.
- Karacan, P. Ö., Çeliker, H. & Karaca, K.S. (2015). Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin staj eğitimi hakkındaki görüşleri üzerine bir araştırma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 14, 94-112.
- Karacan, S. & Karacan, E. (2004). Meslek yüksekokullarında (MYO) yapılan staj uygulamalarına ilişkin bir araştırma: Kalite ve verimlilik için iş yerleri – MYO işbirliğinin gereği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 168-184.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.

- Kaşlı, M., İlban, M.O. & Aydemir, N. (2010). Üniversite öğrencilerinin staj sırasında yaşadıkları sorunlar ve stajdan sonra mesleğe bakış açılarını ölçmeye yönelik görgül bir araştırma, O Çolakoğlu (Ed.) *11. Ulusal Turizm Kongresi bildiri kitabı* içinde (s.275-289), Kuşadası: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Kesoğlu, A.M., Ergin, M.G. & Buran, K. (2016). Zorunlu staj eğitiminin mesleki yeterliliğe katkısına ilişkin bir araştırma: Teknik Bilimler, Sosyal Bilimler ve Adalet MYO Örneği, *Uluslararası Yükseköğretimde Mesleki Eğitim ve Öğretim Sempozyumu kitabı içerisinde* (S. 549-5587), Çorum: Hitit Üniversitesi.
- Kırlı, T. (2006). *Anadolu otelcilik ve turizm meslek liselerinde uygulanmakta olan meslek stajlarının öğrenci beklentilerini karşılama düzeyine yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Knemeyer, A.M. & Murphy, P.R. (2002). Logistics internships: Employer and student perspectives. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 32(2), 135-152.
- Küçük, O. (2016). *Lojistik ilkeleri ve yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Küçüksolak, B. T. (2006). *Dünya 'da ve Türkiye 'de lojistik eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Mangan, J., Gregory, O. & Lalwani, C. (2001). Education, training and the role of logistics managers in Ireland. *International Journal of Logistics*, 4(3), 313-327.
- Mankan, E. (2015). Mesleki önlisans programlarında staj eğitiminin önemi: Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 734-741.
- Myers, M., Griffith, D., Daugherty, P. & Lusch, R. (2004). Maximising the human capital equation in logistics: Education, experience, and, skill. *Journal of Business Logistics*, 25(1), 211-232.
- Naim, M., Lalwani, C., Fortuin, L., Schmidt, T., Taylor, J. & Aronsson, H. (2000). A model for logistics systems engineering education in europe. *European Journal of Engineering Education*, 25, (1), 65-82.
- Nakip, M. & Yaraş, E. (2017). *SPSS uygulamalı pazarlamada araştırma teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Nuhoğlu, Ç. (2013). Taşımacılık ve lojistik sektörü yeni şuradan neler bekliyor? 25 Kasım 2018 tarihinde <http://www.lojistikhatti.com/haber/2013/07/tasimacilik-ve-lojistik-sektoru-yeni-suradan-neler-bekliyor> adresinden erişildi.
- Olçay, A., Çıkmaz, E., Özekici, Y.K. & İnce, E. (2017). Otel sahip ve yöneticilerinin stajyer öğrencilerin performanslarına ilişkin değerlendirmeleri: Gaziantep örneği. *Disiplinlerarası Akademik Turizm Dergisi*, 2(1), 65-85.

- Orhan, O. Z. (2003). *Dünya'da ve Türkiye'de lojistik sektörünün gelişimi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Özdemir, A. (2012). *Lojistik ilkeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi
- Özdemir, F.S. & Gökmen, M.K. (2016). Lojistiğin evrimi ve türkiye'deki önlisans ve lisans programları yönünden lojistik öğretimi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 116-135.
- Pei, L.Y., Daud, D. & Jonathan, K.R. (2012). Perceptions of logistics students on internship programme: The case of private higher institution in Malaysia. *Canadian Social Science*, 8(4), 1-7.
- Pehlivan, R. (2008). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektör ile ilgili tutumlarının mezuniyet sonrası kariyer seçimlerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Porasmaa, M. & Kotonen, U. (2010). Development of logistics thinking and the requirements it sets on logistics skills and competences. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.researchgate.net/profile/Ulla_Kotonen/publication/267943570_Development_of_Logistics_Thinking_and_the_Requirements_it_Sets_on_Logistics_Skills_and_Competerences/links/558b2a5608ae48b7b56daabc.pdf adresinden erişildi.
- Sarı, H. (2007). *Ortaöğretim düzeyinde mesleki turizm eğitimi alan öğrencilerin staj sürecine adaptasyonu üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sezen, B., Yılmaz, C. & Gezgin, G. (2002). Lojistik işlevinin pazarlama ve üretim birimleri arasındaki bağlayıcı rolü ve işletme performansı üzerindeki etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte Dergisi*, 17(2), 133-146.
- Tanyaş, M. (2014). *İstanbul lojistik sektör analizi raporu*. MÜSİAD. İstanbul: Mavi Ofset
- Taşkın, M. (2006). *Ortaöğretim turizm eğitiminde staj ve İzmir ili Anadolu otelcilik turizm meslek liselerinde bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tekin, M., Zerenler, M. & Bilge, A. (2005). Bilişim teknolojileri kullanımının işletme performansına etkileri: Lojistik sektöründe bir uygulama. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 4(8), 115-129.
- Toy, B.Y. & Tosunoğlu, N.G. (2007). Sosyal Bilimler alanındaki araştırmalarda bilimsel araştırma süreci, istatistiksel teknikler ve süreci, istatistiksel teknikler ve yapılan hatalar. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-20.

- Tunç, H., Kırbaş, H. & Kaya, M. (2017). Lojistik sektörünün gelişiminde eğitimin rolü: Bir beklenti analizi. 4. *Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal Ve Teknik Bilimler Kongresi* bildiriler kitabı içinde (s.347-354), Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (2018). 10 Mart 2018 tarihinde <http://www.tdk.gov.tr/>. adresinden erişildi.
- Türkseven, E. (2012). *Turizm eğitiminde yaşanan staj sorunları: lisans öğrencilerinin görüşlerine yönelik bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Van Hoek, R.I. (2001). Logistics education: Achieving market and research driven skill development. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 31(7/8), 505-519.
- Wu, Y. (2007). Contemporary logistics education: An international perspective. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 37(7), 504-528.
- Zopiatis, A. (2007). Hospitality internships in cyprus: A genuine academic experience or a continuing frustration?. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 19(1),65–7.